

Г. В. Апостолова, О. В. Онопрієнко

Вальдорфська освіта

ВАЛЬДОРФСЬКА ОСВІТА – сукупність методів і прийомів виховання та навчання, яка ґрунтується на антропософській інтерпретації розвитку людини як цілісної взаємодії духовних, душевних і тілесних факторів. Ін. назва – Штайнерівська педагогіка. Виникла в Німеччині на поч. 20 ст. у зв'язку з пошуком нових форм соц. життя суспільства в умовах повоєн. кризи. Її дидакт. основи розробив, обґрунтував і вперше впровадив 1919 в школі для дітей робітників тютюн. ф-ки «Вальдорф-Асторія» (м. Штуттґарт) нім. філософ, фундатор антропософії Р. Штайнер. В. о. – один з різновидів втілення ідей «вільного виховання» і «гуманістич. педагогіки». Гол. увага педагогів спрямовується на особливості та здібності кожної дитини, розвиток задатків від народж. і усунення перешкод для їх розвитку. У школі дитина займає центр. місце: має право навчатися у власному темпі, оцінки до 6–7 кл. відсутні. Навч. програми, форми уроку будуються з урахуванням вікових та індивід. потреб учня; у них поєднуються інтелект., естет. і практично-трудова аспекти освіти. До 7 років дітей не навчають писати і рахувати. Обов'язковими є предмети з мистецтва: живопис, евритмія (мистецтво вираз. рухів), зображення форм (складні візерунки, графіки), музика (гра на флейті). Поділу на класну та позакласну роботу немає. Навч. з осн. предметів (математика, рідна мова, фізика, хімія, театр та ін.) відбувається за «епохами» (4–6 тижнів), які винесено на перший (осн). урок – 60–90 хвилин. Навч. матеріал розподіляється з рівномір. навантаженням на мислення, почуття і вольову діяльність: діє принцип «від образу до букви»; спів, евритмія, гра на флейті є елементами осн. уроку; в'язання на спицях і гачком, ліплення з глини, малювання сприяють розвитку моторики у початк. школі; казки, байки, легенди, а також перекази Старого Заповіту розвивають мовлення, сприяють кращому пізнанню світу. Окрім традиц. предметів, до навч. плану В. о. входять: оркестр, робота на дереві; гармонія і античність; середні віки – боротьба добра і зла; простір і ренесанс; революції, 19 ст., економіка, робота з металом; екологія, тех. прогрес і мораль, столярна справа; драматургія, кераміка; суспільство, скульптура, палітурна справа; історія культури. Обов'язковим є вивчення не менше 2-х іноз. мов з 1-го кл., курсові проекти у старших кл. і захист диплом. роботи після закін. школи.

Організація навч. роботи відповідає природ. денному ритму, сприятливому для розвитку дитини: вранці займаються осн. предметами; згодом – предмети, вивчення яких потребує

ритміч. повторення (іноз. мова, евритмія, фізкультура, музика); перед обідом – уроки худож.-практич. діяльності (ручна праця, ремесла, квітникарство). За бажанням батьків у шкіль. розклад вводять уроки релігії (за конфесіями). Викладання базується на принципах наступності й особистіс. впливу вчителя, який веде майже всі заняття в осн. школі (1–8 кл.). Навч. у старшій школі (9–12 кл.) супроводжує куратор; оцінюється тільки робота учня, а не сам учень, а у навч.-вихов. процесі домінує феноменол. підхід. Вчителі проходять спец. підготовку (2–5 р.). До процесу навч. і виховання у школі залучаються батьки. В. о. – система демократ. упр. пед. процесом: немає посади дир., питання організації роботи в профес.-пед. та фінанс. аспектах колегіально вирішує рада школи і конф. вчителів. В. о. розповсюджена у багатьох країнах Європи, зокрема в Україні – від 1991 (Дніпропетровськ, Луганськ, Київ, Кривий Ріг, Одеса, Харків).

Рекомендована література

1. Калгрєн Ф. Воспитание к свободе. Москва, 1993;
2. Штайнер Р. Методика и дидактика. Москва, 1995;
3. Його ж. Календар душі людини. Снятин, 1996;
4. Ионова Е. Н. Вальдорфская педагогика: Теор.-методол. аспекты. Х., 1997;
5. Загвоздкин В. Рудольф Штайнер – основатель вальдорфской педагогики // Человек. 1998. № 1;
6. Селевко Г. Современные образовательные технологии: Учеб. пособ. Москва, 1998;
7. Anthropos. Опыт энциклопедического изложения духовной науки Р. Штайнера: В 2 т. Москва, 1999.

Бібліографічний опис:

Вальдорфська освіта / Г. В. Апостолова, О. В. Онопрієнко// Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2005. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-33019>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).